

Gledajući širu sliku hrvatskog društva danas, nakon sad već godinu i pol u pandemiji i koronakrizi, koje su i kakve posljedice iznenne na društvo? S tim u vezi, što prevladava - optimizam ili pesimizam, kakvi su vaši dojmovi - pitali smo prof. dr. sc. **Lilijanu Kaliternu Lipovčan**, znanstvenu savjetnicu u trajnom zvanju na **Institutu društvenih znanosti "Ivo Pilar"** u Zagrebu...

LILIJANA KALITERNA LIPOVČAN

SVE JE VIŠE SVJETLA NA KRAJU TUNELA

▼ **Winston Churchill jednom je rekao: "Za sebe sam optimist - ne čini mi se kao da ima ikakve koristi biti nešto drugo"... Vaš komentar?**

- Winston Churchill bio je pametan čovjek. Istina je da je za vlastitu dobrobit i dobro mentalno zdravlje bolje biti optimist. Prema najnovijem istraživanju Europske zaklade za poboljšanje uvjeta života i rada, iz travnja ove godine, koje se provelo u 27 zemalja EU-a, nismo bili preterani optimisti. Šesti smo, pri čemu ljestvice kojom su građani izražavali svoja uvjerenja da će se njihova financijska situacija pogoršati iduće godine. Pesimističniji od nas su građani Mađarske, Cipra, Grčke, Slovačke i Bugarske, svi ostali manje su pesimistični, a najoptimističniji su građani Luksemburga, Danske, Švedske i Irske.

Međutim, ima jedno svjetlo na kraju tunela, čak dva svijeta. Oko 35 % naših građana smatralo je u travnju ove godine da će situacija u budućnosti biti lošija, što znači da ih je većina (65 %) smatrala da će biti bolja ili ista. Je li to onda prevladavajući pesimizam ili optimizam? Također, u prošle prošle godine (2020.) i mi i svi ostali građani zemalja EU-a bili smo pesimističniji nego ove godine. U Hrvatskoj je prošle godine čak 50 % građana mislilo da će situacija biti lošija, a sada ih je 35 %. Po tome bi se reklo da smo u godini pandemije malo revidirali svoja uvjerenja pa smo smanjili osjećaj pesimizma. Prilagodili smo se i uvjerdili da ipak nije tako loše kako smo očekivali.

EKSTREMI SU RJEDEĆI

▼ **Kad smo kod referenci, spomenut ću još jednu glasovitu Milan Kunderu u svojoj "Sali" píše da je "optimizam opijum za narod". Je li politički korektno biti danas pesimist? Vaš komentar na te moje opaske?**

PROF. DR. SC. LILIJANA KALITERNA LIPOVČAN
Znanstvena savjetnica u trajnom zvanju na **Institutu društvenih znanosti "Ivo Pilar"** u Zagrebu

- A ima i ona da su "pesimisti zapravo realni optimisti". Međutim, malo je toga realnog i racionalnog u optimizmu/pesimizmu jer oni odražavaju naša uvjerenja u budućnost, o kojoj vrlo malo znamo ili čak nimalo ne znamo, možemo samo vjerovati i nagađati da će ona biti onakva ili onakva, ali, na žalost, teško možemo predviđati, osim nekih općih stvari na koje utječemo sami. A čak i one se mogu promijeniti svaki čas. Tko je prije tri godine mogao predvidjeti pandemiju?

A kad smo kod političke korektnosti, nisam baš ljubitelj općih uvjerenja i prevladavajućih mišljenja, svatko od nas ima svoja jedinstvena iskustva koja mu pomažu da izgradi vlastita uvjerenja. Istina je da vlada opće uvjerenje da je potrebno biti sretan i optimističan da bi se živjelo dobro i neki ljudi osjećaju to kao neku vrstu prišile. Ne možemo se prisiliti na osjećaje i nije dobro glumiti sreću i optimizam, ali znanstveno unemeljani pokazatelji upućuju na to da je stvarno bolje biti pozitivan. Nećemo se na to prisiljavati, ali nije loše s vremenom na vrijeme razmišljati o tome kako zapravo živimo i što nas veseli pa ćemo utvrditi da u životu ima puno više dobrih stvari nego loših.

▼ **Što se RH tiče, također u nekoj široj slici, koja uključuje**

čuje razne segmente društva, od politike preko ekonomije do kulture itd., mnogi će reći da zapravo postoje dvije Hrvatske - Hrvatska optimizma i Hrvatska pesimizma. Koja, odnosno kakva, prevladava? Vaš komentar?

- U svakoj zemlji postoje i pesimisti i optimisti, većina ljudi je, međutim, negdje u sredini. Ekstremi su rijetkost, pa tako i kod nas. Kao što se može vidjeti iz podataka koje sam iznijela u prvom odgovoru, čini se da ipak prevladavaju optimisti. Dvije trećine građana smatraju da će njihova financijska situacija u idućoj godini ostati ista ili će se poboljšati, a jedina trećina očekuje pogoršanje.

▼ **Izravno ili neizravno s optimizmom i pesimizmom - tko su sretni ljudi danas u Hrvatskoj, oni koji se nisu zarazili koronom, koji su dobro podnijeli cijepljenje, koji isto i rade i primaju plaću ili neki drugi, treći...? Drugim riječima, što Hrvatima vraća optimizam u ovim pandemijskim vremenima...? Vidimo da to ovaj put nisu nogometali...**

- Sretni ljudi su oni koji imaju stabilne prihode, ne mnogo velike, koji se osjećaju zdravima i koji imaju dobre i harmonične odnose s drugim ljudima.

Zanimljivo je da sve više svjetskih istraživanja u doba korone pokazuju kako se osjećaj sreće i životnog zadovoljstva nije puno promijenio u odnosu prema prije, osim kod ljudi koji su ostali bez posla zbog ove krize. Stoga bi očuvanje radnih mjesta trebalo biti apsolutni državni prioritet. Bez prihoda teško da možemo sretno živjeti.

PRIVIKNUTI NA OPREZ

▼ **Za kraj, uz sav negativizam (medijški najviše) kojim smo svednevno izloženi, čega je trenutno u Hrvatskoj više - dobrih predznaka izlaska iz koronakrize ili krivih i loših interpretacija i percepcija stvarnosti? Uput rečeno, na strani pesimista i dalje su u optjecaju priče koje, ne bez osnove, pozivaju na oprez, ali i priče koje su inače scenarija sudnjeg dana, dok optimisti misle da je pandemija kraj pa se masovno vesele, idu na more, koncerte...**

- Na žalost, ne mogu ništa reći o izlasku iz koronakrize jer nije izvjesno da ćemo se virusa tako brzo riješiti, ali pozitivno je da su se ljudi priviknuli na oprez. Unatoč izlascima, ljetovanju i odlascima na utakmice, čini se da se ipak većina ljudi pridržava propisanih epidemioloških mjera, maske se nose u zatvorenim prostorima i javnom prijevozu, ruke se češće peru i nekako mi se čini da smo spremniji i na samolozaciju u slučaju potrebe. U početku smo bili u lošu od pomisli da možemo biti izolirani desetak dana, a sad to ide automatski. Važno je dobro komunicirati propisane mjere i mislim da su ljudi spremni pridržavati ih se. Mi smo ipak prilagodljiva bića. Optimistično zaključujem da se možemo na sve prilagoditi ako uvidimo da je to nužno i da će voditi boljitku. Pri tome je važno da se svi pridržavamo propisanih mjera i da one vrijede za sve pojednako.

A što se tiče teorija urote, činjenica je da su sve mračne i crne, kao da je nekome cilj zastrašiti nas. Zašto ne postoji teorija da ćemo se nakon cijepljenja posmisliti, biti zdraviji i sretniji? I opet smo na početku, pesimisti će misliti da ćemo svi umrijeti, optimisti da ćemo je krize biti bolji, a nitko zapravo ne zna što će biti, osim da će biti, ili, kako je rekao Križevac: "Nikad ni tak bilo da ni nekak bilo." (D.J.) ■